
SANKT OLAV

St. Olav utkommer en gang ukentlig. — Abonnement både for Inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig, i Ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2,50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, — for utlandet tillegg av vedkommende lands avisporto. Opsigelser må være Ekspedisjonen i hende senest 14 dager før hvert kvartalsklaffe. — Annonser må være innsendt innen mandag aften. — Manuskript innen fredag aften.

INNHold: XVIII søndag efter pinse. — Sogneprest Lamotte. — Paven selv til Canossa? — Rettferdigjørelsen. — Varia.

ST. OLAVS REDAKSJON, AKERSVEIEN 5 - OSLO — TELEFON 23743

RETT + OG + SANNHET

XVIII SØNDAG EFTER PINSE

PREKEN VED SOGNEPREST P. BREUKEL.

Og da Jesus så deres tanker, sa Han: «Hvorfor tenker I ondt i eder hjerter?»

Math. 9. 4.

Menneskets hjerte er både dydens og lastens sete. Alt, såvel det gode som det onde har sitt utspring i hjertet: edle følelser, gode ønsker, høimodige beslutninger likesåvel som onde ønsker og forbryderske planer. Kristus sier selv: «Fra hjertet utgår onde tanker, mord, ekteskapsbrudd, tyveri, falsk vidnesbyrd, gudsbespottelse. Når det onde viser sig i gjerninger, da vet vi at det først utsprang i hjertet; ti hjertet har samtykket i synden, før den bragtes til utførelse i ord eller gjerning.

Herav følger at alle bud kan overtredes i det indre uten ydre gjerning, og at alle dyder kan såres ved onde tanker og hjertets begjærighet.

Men der finnes allikevel *én synd*, den «å tenke ondt», som Kristus dadler hos fariseerne, når Han sier: «Hvorfor tenker I ondt i Eders hjerter?» Enhver kan forstå hvilken synd der her hentydes til. Denne synd gjør man sig skyldig i når man uten tilstrekkelig grunn mistenker eller dømmer sin neste.

Om denne synd vil jeg si nogen ord og bevise, at den slags mistanker og dommer er onde i sig selv på grunn av den urene kilde, hvorfra de fremkommer, og på grunn av de onde følger som de forårsaker.

Vi gjør oss skyldige i mistanker og formastelige dommer når vi tenker ondt om vår neste eller dømmer ham uten tilstrekkelige grunner.

Ti den kristelige nestekjærlighet og rettferdighet forplikter oss til å akte nesten og verne om hans gode rykte, så lenge der ikke finnes alvorlige grunner til å handle anderledes. «Kjærligheten, sier apostelen, tenker ikke ondt, den tror alt, den håper alt, d. v. s., den tror, den forutsetter det beste.»

Hvad kjærligheten fordrer i denne henseende, byder også rettferdigheten oss. Vi er ikke satt til dommere over andre. Daglig bekjenner vi at Herren skal komme igjen for å dømme de levende og de døde.

Hvorfor anmasse oss en rett som ikke tilkommer oss, men Jesus, som har sagt: «Døm ikke, og du skal ikke dømmes, fordøm ikke, og du skal ikke fordømmes.» Også vår neste gjør vi urett, når vi dømmer ham. Han har dog rett til å bli dømt efter sannhet, og det er vi ikke i stand til. Gud, som gjennomskuer hjerter og nyrer, for hvis øie ingenting er skjult, vet *om* og *hvor vidt* nesten er skyldig; vi derimot løper fare for å dømme urettferdig.

Vi må altså være forsiktige i vår dom av frykt for å såre rettferdigheten, da vi mennesker er mere tilbøielige til å tro det onde enn det gode. Jeg overdriver ikke, når jeg sier at de som uten rett dertil, med en slags velbehag, dømmer nesten, for det meste alltid gjør urett og bedømmer ham meget strengere enn han fortjener.

Den formastelige dom vil forekomme oss ennu avskyeligere, når vi betrakter de onde beveggrunner og lidenskaper, i hvilke den som oftest har sin kilde.

Den første grunn til mistanker og formastelige dommer er i almindelighet den falske mening vi har om oss selv. Som eksempel herpå kan tjene fariseerens og tolderens opførsel, da de gikk op til templet for å be. Den første sa: «Jeg takker dig, o Gud, at jeg ikke er som de andre mennesker: røvere, urettferdige, ekteskapsbrytere, eller som denne tolder.»

Uten barmhjertighet regner han den stakkars tolder iblandt forbryterne. Kanskje fariseeren kjente toldereren og visste med sikkerhet hans store skyld. — Men også i dette tilfelle var fariseeren urettferdig; ti toldereren er ikke mere det han har vært, han avskyr sine synder og får tilgivelse av sin dommer og Herre.

Hvert hovmodig menneske ligner fariseeren, når han med en viss nydelse fremdrar nestens feil; han undskylder ingenting, alt utlegges på en dårlig måte, ti for ham gjelder det: nesten må være ond, forat han kan smake fornøielsen å ophøje sig over nesten, for å kunne si som fariseerne: «Jeg er ikke som de øvrige, heller ikke som denne.»

Ingen blir spart av ham, den brave allerminst, hans feil blir tilregnet ham som misgjerning, og det gode blir mistenkeliggjort. For den hofferdige må jo alle synke i støvet.

Den onde tankes og doms annen kilde finner man i avind, hevn og misunnelse. Kristus sier: «Hvis Eders øine er dårlige, vil hele Eders legeme være mørkt.» Ingenting formørker mere sjelens øie enn hevn og misunnelse. De som beherskes av disse onde lidenskaper, kan ikke mere tenke godt om sin neste, som er slakt-ofret for hans hevn og avind. Han hviler ikke før han har oppsporet nestens feil og synder; han tror alt hvad der sies til skade om den hatete person, selv de av-sindigste fortellinger finner villig øre. Hvis man forsøker å forsvare den så mishandlede neste, hører man ikke på oss, ja man løper den risiko å bli møtt med bitterhet.

Denne mistankes og doms tredje kilde er uregelmessigheter i vårt eget hjerte. En løgner, en hykler, en bedrager, en urettferdig har ikke tillit til nogen. Han tror at alle er som han. Da mistanke og bedrag er hans daglige arbeide, finner han det meget naturlig at enhver tenker på løgn, tvetydighet og list. For den urene består ikke nogen renhet; han vet å legge den mest skamløse betydning i de uskyldigste ord og gjerninger; hvorledes skal han da tro på nestens dyd? Selv en engel vilde ikke undgå hans mistanker og dommer.

Det er ikke mulig, mine venner, å undgå de onde tanker og dommer. I vil alltid på Eders vei møte dem som har onde tanker om Eder; I kan tie eller tale, gråte eller spøke, gå ut i selskaper eller bli hjemme, alltid finnes der de som dømmer Eder forkjert.

Når noget sådant faller Eder tungt, da si ved Eder selv: «Jeg er ikke bedre enn Mesteren.» Jesus selv blev også forfulgt av mistanker og dommer.

Måtte vi dog aldri finnes skyldige i en urett, hvorover vi klager, når den blir øvet av andre; måtte vi dog aldri få høre av Jesu munn: «Hvorfor tenker I ondt i Eders hjerter.»

I har hørt at mistanker og formastelige dommer er syndige, fordi de er urettferdige mot Gud og mennesker; fordi de fremkommer av en ond kilde.

Den som gjør sig skyldig heri, leverer det beste bevis for at han enten er et hofferdig eller et fordervet menneske. Mistanker og formastelige dommer er dobbelt syndige når de frembringer dårlige følger, og det skjer nok så ofte.

Nestekjærligheten er en av kristendommens skjønneste dyder; å ringeakte den er en kristen uverdigg, å såre den er det samme som om man såret Jesu Hjerte. Nestekjærligheten blir ikke bare såret ved formastelige dommer, men disse er ofte årsak til en vedvarende fiendskap.

Hvor ligger egentlig grunnen til at den ene venn står op mot den annen, det ene familiemedlem mot det annet. De har klager mot hverandre; nogen er begrundet, men for det meste er de ugrundede. En tredje som taler ondt, blir trodd, men sin egen venn, sitt eget familiemedlem tror de ikke.

Er det ikke syndig, ikke urettferdig, ja dårskap? Og det er aldeles umuligg å overbevise slike mennesker om at de har urett.

Mine venner, hvorfor tenker I ondt i Eders hjerter? Vet I da ikke, at I må øve kjærligheten og bevare freden? Vet I da ikke, at det er en hellig plikt, pålagt av Jesus selv, og like så stor som kjærligheten til Gud? Vet I da ikke, at I sårer Jesus fryktelig i det dyrebareste Han eier?

Stakkars menneske som går bøiet under baktalelsens åk, gå dog til Jesus i tabernaklet; der bor Jesus, den forhånede Jesus, den forsmådde Jesus; engang var Han som begravet under de verste mistanker og formastelige dommer av sine medmennesker. Lær av Ham å tåle det.

Nu har I sett mistankene og de formastelige dommer i sig selv og i deres onde kilder. I kan altså forstå

hvilken skarp bebreidelse der ligger i Herrens ord: «Hvorfor tenker I dog ondt i Eders hjerter?»

Mine venner, la ikke frykten alene holde oss tilbake fra synden, men la snarere kjærligheten bevege oss til å tenke godt om vår neste; kjærligheten, sier jo Apostelen, tenker ikke ondt; den tror alt, den håper alt, den tåler alt. Hvor lykkelige vilde vi ikke være på dommens dag hvis vi ikke hårdhjertet og ubarmhjertig har dømt vår neste, men undskyldt ham og forsvaret hvad der ennu kunde forsvares, forutsatt gode hensker, hvor ord og gjerninger var mindre gode, nærende det søte håp, at nesten selv allerede misbilliget det som var forkjært. Handler vi på denne måte, da kan vi med full rett vente en barmhjertig dom, ti Kristus sier: «Døm ikke, og du skal ikke dømmes; fordøm ikke og du skal ikke fordømmes,» *ti med det samme mål, med hvilket du måler andre, skal det også tilmåles dig.*

Sogneprest Lamotte.

Det var ellers ingen som hadde noe å utsette på lille fru Mayer med blomsterhatten. Hun arbeidet dag og natt, vilde ikke motta en allmisse fra noen, heller ikke om vinteren da hennes mann gikk arbeidsløs og måtte slå sig på kurvfletting og lage feiekoster. Disse gikk han rundt om i husene og solgte og bragte stundom hjem et par francs. Det måtte være meget knapt i det lille hus. Det dukket sig formelig under sin snemengde og sine istapper. Dukkeansiktene i vinduene hadde stor møie med å få isrosene til å smelte når de åndet på dem.

Da vår sogneprest gikk forbi der engang i middagstiden, la han merke til at frosten satt ugjennemtregelig fast på rutene. Han gikk inn. Mor var ute, far var ute, de eldste var på skolen, den fireårige passet de andre, hun hostet.

Sognepresten tendte op i ovnen. Da grep fireåringen ham i armen og sa:

«Vær så snild, ikke så meget, for da er det ingen ved igjen til ikveld!»

«Det skal snart være mere, lille, vær ikke redd. Mor skal bare fyre riktig godt.»

Om kvelden var det ved der, hver dag mere. Det var deilig varmt i det lille hus. Der var også daglig en god suppe der og melk og brød.

I seks uker strakte sogneprestens forråd til for den barnerike familie. De små bak de blanke ruter hadde

alle røde kinner. Men en dag ryktedes saken i landsbyen. I prestegården blomstret de vakreste isblomster på vindusrutene og La Pepie raste i sitt kjøkken.

«Gjør som De vil Deres velærverdighet, men jeg holder det ikke lenger ut hos Dem. De er som en kasserolle uten bunn, ja, en kasserolle uten bunn.»

Når La Pepie tillot sig å si så meget, da måtte hun være virkelig sint. Vår sogneprest hadde nu også samvittighetsnag et par dager. Det var riktig. Menigheten kunde ikke skaffe ham mere. De var allerede året før blitt tvunget til å sette en stopper for vedutførselen fra prestegården. Han innså det og besteg derfor prekestolen meget ydmykt neste søndag.

«Mine kjære barn,» sa han straks, «sognepresten av Lamotte er aldeles uforbederlig. Han har nu igjen brukt for meget ved. Men vil dere hjelpe ham igjen med et par stykker brenne, så gjør det. Men spør mig ikke om fra hvilken skorsten det brenner. Bare tenk på at deres offer i et hvert tilfelle finner veien op til Gud.»

Den neste dag begikk bønderne den frekkhet å opstable et helt lass ved foran det lille dukkehus, så huset næsten blev gjemt under det. Men sognepresten måtte selv se til å få smeltet isrosene på sine vinduer!

For å være helt sann må jeg imidlertid tilføie at La Pepie den neste dag fikk et «anonymt» vedefang fra borgermesterinnen. Den følgende dag også ett og for hver dag bare så meget som de behøvde, og det gjemte enda La Pepie under sin egen seng. Det samme gjorde hun med eggene og flesket de ennu hadde igjen.

Allikevel gikk det ikke den lille fru Mayer så dårlig denne vinter, og da hun vilde vise sin erkjentlighet overfor menigheten for veden, bad hun om å måtte få noe arbeide. Da klødde sognepresten sig bak ørene, ti hvis han ikke vilde såre denne enkle og stolte følelse, måtte han ikke avslå en sånn bønn. Han fant også på noe: Naturligvis kunde man bruke henne, og derved vilde hun vise begge menigheter en stor tjeneste. Det var om hun hver uke vilde feie kirken, gjøre benkene rene og pumpe luft i det gammedagse orgel.

Hver lørdag kom nu den lille kvinne, feiet kirken, vasket benkene og pumpet luft i orgelet. Og da hun alltid var alene i kirken kom fristeren til henne.

Ingen så henne, det var mørkt, og da kunde hun ikke lenger stå imot. Ganske sakte trykket hun med en finger på orgeltangentene. Et mektig stønn gikk gjennom kirken, og forskrekket holdt hun inne. Men da ingen kom for å tale henne til rette, prøvde hun et gammelt, glemt kunststykke som stammet fra hennes ungdom og som skyldtes den lærer som hadde gitt henne undervisning.

Med to fingre forsøkte hun melodien: «Store Gud vi lover Dig». Litt etter litt fant hun melodien tilbake, skjønt det var nokså vanskelig å holde de sorte og hvite tangenter ut fra hverandre. Men da det etter en tid virkelig lyktes, — å hvor vakkert det var!

Nu fikk den lille kvinne en virkelig lidenskap . . . som høibårne mennesker. Hver lørdag tok hun sig ekstra fri i ti minutter og spilte noen ganger: «Store Gud vi lover Dig». Denne glede fikk henne til å glemme en hel ukes elendighet, og på dette ventet hun syv spennende dager. Hun ante ikke at man allerede var kommet henne på sporet og at La Pepie holdt sig for ørene ute i kjøkkenet når hun hadde spilt det for tiende gang. Full av henrykkelse fløi hun med hver orgeltone like inn i paradiset.

En lørdag kom hun forsinket og med forbundet hode. Hun undskyldte sig. I grålysningen hadde hun besvimt og i fallet hadde hun støtt sig mot bordkanten. Hodet hadde fått et hull. Derfor måtte man undskylde hennes forsinkelse.

«Gå hjem og til sengs,» befalte hans velærverdighet.

«Å nei, hr. sogneprest, la mig få lov. Hjemme ligger min mann syk. Her går det allerede meget bedre.»

Hun måtte i kirken. Men da hun hadde lovet sogne-

presten ikke å ta for hårdt i, blev hun fort ferdig og satte sig til orglet og spilte ti ganger, tyve ganger: «Store Gud vi lover Dig, jordens barn for Dig sig bøier.»

Alltid høiere spilte hun og alltid friere. Hun merket ikke at kirken fyltes, hun hadde glemt det var aftendakt idag. Hun merket heller ikke at folk begynte å bli utålmodige og brummet da hun lovet Gud for enogtyvende gang.

Men da la en hånd sig over hennes.

«Hvorfor lover De Gud så lenge idag?» spurte sognepresten. Han spøkte vel?

Hun så trohjertet på ham: «Min Herre og min Gud Han hjelper for alt.»

Og da var det at vår sogneprest gjorde noe som han ennå ikke hadde gjort i hele sitt liv, ikke hos fru Markisen, ikke hos den stolte grevinne, ikke engang med vår Regentinne: han kysset den fattige kvinnes hånd.

Og hun? Hun gikk med et forbauset, strålende ansikt sin vei, men holdt sin arbeidsslitte hånd langt ut fra sig som dengang hun ved sitt bryllup fikk sitt første par hansker.

Helene Haluschka.

PAVEN SELV TIL CANOSSA?

Siden det siste kompromiss mellom Vatikanet og Quirinalet mangler det ikke på høilydte stemmer som uten videre erklærer resultatet som en seir for Diktatoren, m. a. o. også Paven skulde tilslutt ha gitt efter for Statens absolutisme, også Han skulde tilslutt ha bøiet kne for den «allmechtige» diktator. Med andre ord, Vatikanet skulde ha kapitulert. Her i Norge synes «Dagen» å ha tatt patent på den mening. I en artikkel: «Kompromisset i Rom» (12. september d. å.) slutter «Dagen»s utenrikske medarbeider som følger:

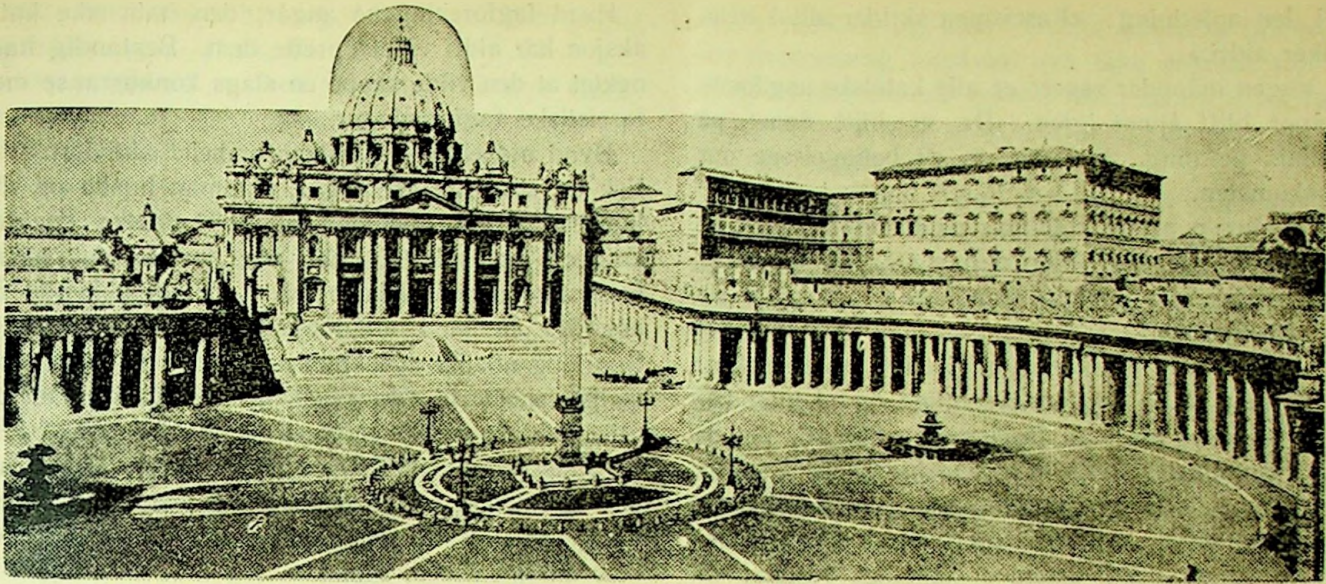
«. . . . Efter Pavens mange truende taler mot fascistregjeringen i de siste måneder kommer det nokså overraskende at han på så mange *vesentlige* punkter har gjort tilbaketog. Den stadig sterkere motbør som Romerkirken møter i en rekke land, særlig i Spania, har sikkert bidratt meget til at Vatikanet nu har nedstemt sine fordringer overfor den italienske stat. Pavens appell til verdensopinionen har vært forgjeves. Den verdslige diktator har igjen vist sig sterkere enn den kirkelige.» (Uthevelsen av Red.).

Å, trefoldig hellige enfold! Hvad er for oss kompro-

missets eneste «vesentlige» punkter? Det er de som vedkommer religion og moral. Intet annet kan her betraktes som «vesentlig». Men både den katolske religion og den katolske moral er blitt sikret og anerkjent ved kompromisset. For tydelighets skyld og til dokumentasjon vil vi her gi en ordrett oversettelse av kommu- nikeet om overenskomsten:

«I tilslutning til de underhandlinger som har foregått mellom den Hl. Stol og den italienske regjering, med hensyn til den stedfundne oppløsning av de av den katolske aksjon avhengige ungdomsforeninger og til dens aktivitet i det hele tatt, er man kommet til en overenskomst med følgende ordlyd:

1) Den italienske katolske aksjon er vesentlig diocesan (fra dioces, d. e. bispedømme. Red.) og er direkte avhengig av biskopene som velger dens kirkelige og verdslige ledere. De som tilhørte styret fiendtlige partier vil ikke kunne velges til ledere. I overensstemmelse med sine religiøse og overnaturlige formål beskjeffiger den katolske aksjon sig på ingen måte med politikk og i sine ydre organisatoriske former av-

St. Petersplassen, Peterskirken og Vatikanet.

holder den sig fra alt som er særegent og tradisjonelt for politiske partier. Den katolske aksjons lokalforeningers flagg skal være det nasjonale.

2) Den katolske aksjon har ikke på sitt program opprettelsen av profesjonelle og faglige foreninger; den befatter sig derfor ikke med oppgaver av fagmessig art. Dens indre profesjonelle avdelinger som den dag idag består og som loven av 3. april 1926 tar sikte på, er utelukkende blitt dannet til åndelige og religiøse formål, og dessuten foresetter de sig å bidra til at det juridisk konstituerte syndikat stadig bedre skal svare til prinsippene om samarbeide mellom klassene og til de sociale og nasjonale formål som, i et katolsk land, Staten søker å opnå ved de nuværende forholdsregler.

3) De ungdomsforeninger som hører til den katolske aksjon kaller sig for fremtiden: «Associazioni giovanili di Azione Cattolica». («Den katolske aksjons ungdomsforeninger»). Nevnte foreninger vil kunne ha medlemskort og merker som svarer nøiaktig til deres religiøse formål. De forskjellige foreninger vil ikke ha annet flagg enn det nasjonale og de egne religiøse standarter.

De lokale foreninger vil avholde sig fra hvilkensomhelst atletisk og sportslig virksomhet, idet de utelukkende innskrenker sig til underholdninger som tjener til rekreasjon og oppdragelse og har religiøse formål.»

«Osservatore Romano» føiet til dette kommuniké følgende bemerkninger:

«I mere enn to måneder har «Osservatore Romano»

offentliggjort bevisene på troskap mot den Hl. Fader fra hele verdens katolikkers side og vist deres deltagelse i hans bedrøvelser.

Det er oss nu en stor trøst å kunne offentliggjøre den istandkomne overenskomst som vil glede alle katolikker verden over, og som med hensyn til den tilfredshet som er blitt tilkjennegitt såvel fra den ene som fra den annen side, må forvisse alle om at årsaken til sorg for Hans Hellighets faderhjerte ikke vil gjenta sig. Det er ikke nødvendig å tilføie at i kraft av den trufne overenskomst gjenoprettes muligheten for å være medlem både av den italienske katolske aksjon og av det nasjonale fascistiske parti.»

Hvori består nu de vesentlige punkter som Paven har gjort tilbaketog i?

Det er ikke tale om at Kirken ved denne overenskomst har anerkjent Statens absolutisme. Det synes å være tydelig for enhver som skjønner det han leser. Tvertimot anerkjenner Staten Kirkens rett til ungdommens åndelige og religiøse oppdragelse. Og dette er det vesentlige. Ved siden av Fascismen finnes en annen makt, en ren moralsk og religiøs makt, den katolske aksjon, Kirken, hvis oppgave er ungdommens, menneskenes religiøse oppdragelse. Pavens eneste hensikt var å sikre Kirkens rettigheter og de er *blitt* sikret. Hvem kan så tale om en fullstendig seir for diktaturet?

Nu vil vi berette om en annen begivenhet. Den 2. juni blev alle katolske ungdomsforeninger på Mussolinis befaling oppløst. Denne oppløsning blev erklært å være definitiv og uigjenkallelig. «Lavoro Fascista»

skrev i den anledning: «Fascismen skrider alltid frem, den viker aldri.»

Nu, noen måneder senere er alle katolske ungdomsforeninger blitt åpnet igjen. De er blitt åpnet på Mussolinis befaling. Det var en av betingelsene for overenskomsten.

Gjenåpningen av de katolske ungdomsforeninger: se det er noget vesentlig! Men derom står det ingenting i de offentliggjorte punkter som bare er en ringe del av hele protokollen!

Og nu angående Vatikanets angivelige innrømmelser: Det står fast at de ikke er vesentlige og at intet katolsk prinsipp er ofret på fascismens alter. Er det da *viktige* innrømmelser? Det var kanskje bedre å spørre om det i det hele tatt er innrømmelser. At den italienske katolske aksjon settes under overopsyn av biskopene som velger dens ledere er ikke et resultat av fascistisk press. Lenge før (allerede i juni måned) hadde Paven selv tatt denne bestemmelse. Altså en gammel ordning som i det høieste bekreftes pånytt.

Motstandere av fasciststyret vil ikke kunne velges til ledere for den katolske aksjon i Italia. Er dette noget nytt kanskje? Nei. Allerede i 1919 bestod det en bestemmelse som gikk ut på at enhver som hadde innehatt en ledende stilling i Partito Popolare (som her faller inn under de fascistfiendtlige partier) ikke samtidig kunde inneha ledende embeder i den katolske aksjon. (Sml. «St. Olav» 1931 nr. 29). Uten tvil var denne bestemmelse gitt for å holde den katolske aksjon lengst mulig borte fra politikk. At den katolske aksjons lokalforeningers flagg skal være det nasjonale er noget så uvesentlig at det ikke en gang er verd å nevne. Hvorfor i Italia ikke bruke det italienske flagg? Mange katolske ungdomsforeninger brukte det allerede. Bestemmelsen gjør bruken almindelig, ikke noget annet.

Hvad fagforeningene angår: den italienske katolske aksjon har aldri villet opprette dem. Bestandig har den nektet at den vilde skape en slags konkurranse med de fascistiske fagforeninger.

Hvad utøvelsen av hvilkensomhelst aktivitet av atletisk og sportslig art angår, må man huske på at den katolske aksjon allerede fra de katolske speiderforeningers oppløsning i 1927 har forlatt det egentlige sportslige og atletiske område for utelukkende å beskjeftige sig med ungdommens åndelige opdragelse. Sport og atletikk innskrenkes for den katolske aksjons vedkommende til rekreasjon og opdragelse. Der drives altså ikke sport for sportens skyld. Allerede i et brev til Statssekretæren (2. mai 1927) hadde Paven advart mot atletikken som en degenerasjon av sann og egentlig gymnastikk, en degenerasjon som selv av grekerne blev anerkjent som sådan.

Det som muligens kunde ansees som en innrømmelse er at den italienske regjering ikke har uttrykt sin beklagelse over de inntrufne utskeielser. Men her viser Paven sin sanne overlegenhet og faderlige godhet. Han så en indirekte beklagelse fra regjeringens side i dens beslutninger og handlinger. Dette var ham nok.

Til slutt vil vi gjøre våre lesere opmerkssomme på kommunikeets første setning: «I tilslutning til de *stedfundne* forhandlinger mellem den Hl. Stol og den italienske regjering o. s. v.»

Herav fremgår at kommunikeet er utstedt under visse faktiske og logiske forutsetninger som selvsagt må kjennes før man kan gi en riktig forklaring av selve kommunikeet. Dette med hensyn til flere utenlandske blade som på egen hånd formaster sig til å gi de mest forskjellige og ofte tendensiøse kommentarer. I et kommunike som er bestemt for det store publikum er det ikke plass for alle mulige detaljer.

RETTFERDIGGJØRELSEN

II.

Den katolske rettferdiggjørelseslære sammenlignet med den lutherske.

Når en katolikk stilles overfor Luthers tankegang som førte ham til hans rettferdiggjørelseslære, så føler han sig fremforalt frastøtt av det Gudsbegrep som ligger til grunn for den: en Gud som hylder prinsippet «Alt eller ingenting», en Gud som likestiller lengslen efter himmelen med de laveste kjødelige begjær, en Gud som oppfatter en heroisk, med stor selvovervinnelse

fullbragt handling, som en fornærmelse mot sig, en slik Gud står efter katolsk begrep i skarp motsetning til enhver sunn religiøs tankegang, samt også til hele Evangeliet. Måtte Frelseren selv ikke på Oljeberget kjempe sig frem til sitt offer ved en utsigelig tung kamp? Har han ikke satt den stadige selvovervinnelse som grunnlov for det kristelige liv? «Vil nogen komme

etter mig, da fornekte han sig selv, ta sitt kors daglig op og følge mig.» (Luk. IX. 23).

La oss imidlertid se helt bort fra Luthers Gudsbegrep og besvare spørsmålene: Hva forstår man ved rettferdiggjørelse? Hvordan opnår man den?

1. Hva forstår man ved rettferdiggjørelse?

Hvor stort rettferdiggjørelsesspørsmålets rekkevidde er, fremgår av det at man ikke kan forstå det uten å gå tilbake til menneskehetens begynnelse.

1) *Menneskenes urtilstand.*

Ifølge den katolske lære hadde Adam først fått av Gud alt som hørte til menneskenaturen, et fullkomment legeme og en fullkommen sjel med bevissthet og fri vilje. Derved var av sig selv gitt evnen til en naturlig Gudserkjennelse og således til å gjøre godt.

Dessuten fikk Adam av Gud enu en overnaturlig utrustning, d. v. s. noget som ikke nødvendigvis tilkommer menneskenaturen, men som går ut over den. Da begrepet: overnatur er en av den katolske kristendoms vesentlige deler, vil vi forklare det nærmere. I tilfellet av at en sten frembragte blomster og bar frukt, i tilfellet av at treet hørte og så, hvis et dyr skrev en bok, da vilde alt dette for disse veseners vedkommende være overnaturlig, fordi det går ut over deres natur, fordi det ikke ventes av deres natur. Likeledes er det for mennesket overnaturlig når det settes istand til å opta noget av et høiere vesens natur, i dette tilfelle: av Guds natur. Å se Gud som Han er, å ta del i det guddommelige liv er for mennesket likeså overnaturlig som det for et dyr vilde være overnaturlig å delta i menneskenes åndsliv. For å være istand til det trenger menneskene en særlig utrustning fra Guds side. Denne overnaturlige utrustning av den menneskelige sjel fra Guds side kaller vi den helliggjørende nåde. Gud sender en gnist av sitt eget vesen i menneskesjelen og helliggjør den i sitt inderste vesen ved en deltagelse i Guds hellighet. Derav kommer navnet: helliggjørende nåde. Sjelen blir derved til Guds barn på en meget mere ophøiet måte enn ved skapelsen. Sjelen blir nu bokstavelig verdig til den guddommelige kjærlighet, og den settes istand til å se op til Gud i kjærlighet og til å delta i Hans herlighet.

Ved siden av denne naturlige og overnaturlige utrustning var Adam ifølge den Hl. Skrifs lære enu i besiddelse av en annen utmerkelse, som vi kaller naturens integritet (*integritas naturæ*), naturens uberørthet. Derunder forstås den fullkomne harmoni mellom legeme og sjel, driftenes fullkomne underordning under ånden, altså friheten for begjærligheten eller den onde lyst, som lokker til synd, og endelig friheten for

lidelse, sykdom og død. Denne naturens integritet er noe overnaturlig forsåvidt den ikke absolut sett hører til menneskenaturens vesen. Men denne integritet må ikke forveksles med selve den helliggjørende nåde, som er noget meget høiere.

2) *Arvesynden.* Ved ulydigheten mot Gud mistet Adam ifølge den katolske lære den helliggjørende nåde og dermed retten til Guds beskuelse, samt også naturens integritet: harmonien som tidligere bestod mellom legeme og sjel, ophørte. Den onde lyst med dens dragning til synd viste sig. Men menneskenaturens naturlige utrustning gikk ved Adams synd ikke tapt. Fornuft og viljefriheten bibeholdtes.

Det hemmelighetsfulle ved Adams skyld var den omstendighet at den ikke bare rammet hans person, men også alle hans etterkommere. Ifølge Guds frelsesplan skulde den overnaturlige utrustning være et fellesgode for Adams slekt. Etter selv å ha mistet den, kunde han ikke la den gå i arv til sine etterfølgere. Hvert menneske fødes således med en plett som efter Guds rådslutning ikke skulde klebe ved ham, og denne plett kaller vi arvesynd. For hver eneste av Adams slekt fører den med sig: tapet av den helliggjørende nåde og naturens integritet, men ikke tapet av menneskets naturlige utrustning: fornuft og fri vilje. Også det falne menneske blir en moralsk fri personlighet. Visstnok blir det nu, efterat begjærligheten er vakt, vanskeligere for menneskene å erkjenne Gud og i overensstemmelse med det: å gjøre det gode, men umulig er det ikke, som edle hedningers eksempel viser. Det falne menneskes hele gjøren og laden er altså ikke personlig synd for ham, men blir det først da, når han misbruker sin frihet mot sin samvittighets stemme.

Grunnforskjellig fra denne opfatning er Luthers. Han betraktet Adams hele utrustning som naturlig, som hørende til menneskenaturen. Hovedvekten la han derved på naturens integritet, på harmonien mellom sjel og legeme. Han taler i det hele tatt ikke om helliggjørende nåde. Ved arvesynden blev den menneskelige natur rammet i sin kerne, «den består deri, at den menneskelige vilje hos alle Adams barn helt igjennem er et fra Gud avvendt og ondt begjær»^{*)}). Det onde begjær blir altså for Luther arvesyndens vesen. «Derav følger av sig selv at de personlige synder ikke står ved siden av arvesynden, men fremgår av den som dens frukter, ja, at det naturlige, ikke-gjenfødte menneske synder i alt han gjør, eller at alle hans gjerninger er synd, da han aldri kan gjøre noget uten sin vilje.» Enu i de

^{*)} Kunze 75 ff.

schmalkaldiske artikler (1538) betegnes det av Luther som villfarelse og blindhet å påstå, at «mennesket har en fri vilje til å gjøre det gode og undlate det onde, og igjen til å undlate det gode og å gjøre det onde.» Ved arvesynden har mennesket mistet friheten til det virkelig gode. Om han enn utøver en ytre rettferdighet, så svarer den allikevel ikke til hjertets sanne stilling overfor Gud. Av den grunn er det heller ikke mulig å virke aktivt med i omvendelsen, det blir bare igjen den passive evne til å bli omvendt ved Guds nådevirkning.

Allerede derved blir det innlysende at alle de ovenfor givne utredninger av urtilstand og arvesynd ikke er tomme teologiske spekulasjoner, men er av den største *praktiske betydning* for hele Luthers rettferdiggjørelseslære.

VARIA.

Socialistisk sektarisme.

En radikal-socialistisk deputert har for den lovgivende forsamling forelagt et lovforslag som går ut på å forby at det brukes «konge» i kortspillet. Et kort med et slikt symbol har i Spania ikke lenger nogen eksistensberettigelse. Det blir vel Lenin eller Mara som nu kommer til å innta kongens plass i kortleken.

Kardinal Ragonesi. †

Mandag 14. septbr. døde i Rom Kardinal Ragonesi. Den avdøde kirkefyrste, som nådde den høie alder av 81 år, var italiener av fødsel. Mgr. Ragonesi blev den 9. febr. 1913 utnevnt til Apostolisk Nuntius i Madrid. Spanias religiøse stilling var allerede i den tid truet av flere av regjeringens medlemmer. Mgr. Ragonesi utviste dog så megen takt og klokhet at han snart erobret alle partiers tillit og høiaktelse. Efter flere års arbeide i Madrid blev han i 1921 av Benedikt XV. ophøiet til Kardinalverdigheten. I 1926 blev han utnevnt til Prefekt for «Signatura Apostolica», Kirkens høieste domstol. R. I. P.

Mussolini til Paven.

«Reichspost» meddeler fra Vatikanbyen at Mussolinis gjentagne ganger anmeldte besøk hos Paven synes å være nær forestående. Kardinal-statssekretær Pacelli skulde ha utsatt sin planlagte ferie til efter Mussolinis besøk.

Vi leser i «Bymisjonæren» (nr. 37 d. å.):

Kraftig reaksjon mot katolisismen i England.

I den engelske statskirke som i de senere år har vært gjenstand for en ganske sterk påvirkning fra katolsk hold, har der nylig opstått en noget eiendommelig situasjon, idet biskop Barnes i Birmingham åpent har nektet å innsette en prest med katoliserende anskuelser. Erkebiskop Lang i Canterbury har pålagt ham å gjøre sin plikt, og civildomstolen har under trussel med fengselsstraff forlangt at den valgte prest skal innsettes, men biskop Barnes erklærer at han heller er villig til å gå i fengsel enn å innsette den nevnte katolske prest i sitt bispedømme. Det skal bli interessant å se hvordan denne strid vil utvikle sig.

Den til å begynne med katoliserende prest er efter mindre enn et minutt allerede helt «utdannet» til en katolsk prest. Dette er svært lite-katolsk og er bare mulig i en uinnskrenket indremisjons-fantasi. Det skal bli interessant å høre hvor lang tid denne katoliserende prest i virkeligheten vil ta for å bli katolsk prest. Vi vil be vår kjære bymisjonær å være opmerksom på det, og om mulig å underrette oss om det.

En indremisjons-autoritæt om Sigrid Undset.

Fredag den 18. septbr. holdt sognepest Ivar Welle i Teologisk forening et foredrag om: «**Noget av vår nyeste litteatur i kristelig belysning**». Derved kom han selvfølgelig også inn på Sigrid Undset. «Aftenposten»s referent skrev derom følgende: «Sognepresten gav en glimrende karakteristikk av Sigrid Undset. Han omtalte hennes katolisisme, der efter talerens mening hverken var middelaldersk eller nutidig, men undsetsk. Den var rett og slett forklædt lutherdom med katolsk utstyr.»

Hvis «Aftenposten»s referat er riktig, da er vi fullt enige med kand. teol. Galschiøt, som ifølge «Oslo Aftenavis» begynte med å gjøre sognepresten (kanskje ikke med urette) opmerksom på at han her stod overfor en annen forsamling enn da han forrige gang talte om litteratur.

Så fortsatte han: «Sogneprest Welle har intet lært, men denne forsamling sluker ikke alt rått. Hele foredraget gav en flau smak, og man måtte beklage **at den norske prestestand ikke har en bedre litterær representant enn herr Welle.**» (Uthevet av Red.).

Professor Michelet fremhevet i samme forsamling at på litteraturens område er prestene ikke presumptivt sakkyndige og kan være fritatt for å gi råd her.

Vi vil ikke uttale oss om hvorvidt professoren har rett, men vi må absolutt fremheve at sogneprest Welle på ingen måte er «sakkyndig» når det dreier sig om katolisismen. Det har han tilstrekkelig vist i sin nye kirkehistorie, hvor hans fremstilling av nutidens katolisisme nærmer sig til det naive, man fristes til å utstrekke herr Galschiøts dom også til herr Welles historiske virkefelt, nemlig: «. . . man måtte beklage at den norske prestestand **ikke har en bedre «historisk» representant enn herr Welle.**»

At Sigrid Undset's katolisisme er «undsetsk» det vil vi ikke nekte, og det viser bare at sann katolisisme ikke dreper det personlige. Men at hennes katolisisme rett og slett skulde være forklædt lutherdom med katolsk utstyr må «rett og slett» benektes. Vi henviser historiker og litterat Welle til forfatterinnens artikkel om katolsk propaganda i «Vår Verden». (Mars 1927).